

4^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

ΠΛΑΤΩΝ *Πρωταγόρας* 320c-321b

Ἦν γάρ ποτε χρόνος ὅτε θεοὶ μὲν ἦσαν, θνητὰ δὲ γένη οὐκ ἦν. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τούτοις χρόνος ἦλθεν εἰμαρμένος γενέσεως, τυποῦσιν αὐτὰ θεοὶ γῆς ἔνδον ἐκ γῆς καὶ πυρὸς μείξαντες καὶ τῶν ὅσα πυρὶ καὶ γῆ κεράννυται. Ἐπειδὴ δ' ἄγειν αὐτὰ πρὸς φῶς ἔμελλον, προσέταξαν Προμηθεΐ καὶ Ἐπιμηθεΐ κοσμησαί τε καὶ νεῖμαι δυνάμεις ἑκάστοις ὡς πρόχει. Προμηθεΐα δὲ παραιτεῖται Ἐπιμηθεὺς αὐτὸς νεῖμαι, «Νείμαντος δέ μου», ἔφη, «ἐπίσκεψαι»· καὶ οὕτω πείσας νέμει. Νέμων δὲ τοῖς μὲν ἰσχὺν ἄνευ τάχους προσῆπτεν, τοὺς δ' ἀσθενεστεροὺς τάχει ἐκόσμει· τοὺς δὲ ὠπλιζε, τοῖς δ' ἄοπλον διδοὺς φύσιν ἄλλην τιν' αὐτοῖς ἐμηχανᾶτο δύναμιν εἰς σωτηρίαν. Ἄ μὲν γὰρ αὐτῶν σμικρότητι ἤμπισχεν, πτηνὸν φυγὴν ἢ κατάγειον οἴκησιν ἔνεμεν· ἃ δὲ ἠϋξε μεγέθει, τῶδε αὐτῶ αὐτὰ ἔσφωζεν· καὶ τᾶλλα οὕτως ἐπανισῶν ἔνεμεν. Ταῦτα δὲ ἐμηχανᾶτο εὐλάβειαν ἔχων μὴ τι γένος ἀἴστωθει· ἐπειδὴ δὲ αὐτοῖς ἀλληλοφθοριῶν διαφυγὰς ἐπήρκεσε, πρὸς τὰς ἐκ Διὸς ὥρας εὐμάρειαν ἐμηχανᾶτο ἀμφιεννὺς αὐτὰ πυκναῖς τε θριξίν καὶ στερεοῖς δέρμασιν, ἱκανοῖς μὲν ἀμῦναι χειμῶνα, δυνατοῖς δὲ καὶ καύματα, καὶ εἰς εὐνάς ἰοῦσιν ὅπως ὑπάρχοι τὰ αὐτὰ ταῦτα στρωμνὴ οἰκεία τε καὶ αὐτοφυῆς ἑκάστω· καὶ ὑποδῶν τὰ μὲν ὄπλαῖς, τὰ δὲ [θριξίν καὶ] δέρμασιν στερεοῖς καὶ ἀναίμοις. Τούντεῦθεν τροφὰς ἄλλοις ἄλλας ἐξεπόριζεν, τοῖς μὲν ἐκ γῆς βοτάνην, ἄλλοις δὲ δένδρων καρπούς, τοῖς δὲ ῥίζας· ἔστι δ' οἷς ἔδωκεν εἶναι τροφήν ζῶων ἄλλων βορὰν· καὶ τοῖς μὲν ὀλιγογονίαν προσῆψε, τοῖς δ' ἀναλισκομένοις ὑπὸ τούτων πολυγονίαν, σωτηρίαν τῶ γένει πορίζων.

A. Να χαρακτηρίσετε τις επόμενες προτάσεις σωστές (Σ) ή λανθασμένες (Λ) σύμφωνα με το νόημα του αποσπάσματος.

1. Η κοσμογονία έγινε συγχρόνως με τη θεογονία.
2. Η δημιουργία των θνητῶν ὄντων έγινε ἀπὸ τα στοιχεῖα που μποροῦν να ενωθοῦν με το χῶμα και τη φωτιά.
3. Η μοιρασιά των ιδιοτήτων στα ὄντα έγινε ἀπὸ τον Ἐπιμηθεΐα.
4. Ο Προμηθεΐας παρακάλεσε τον ἀδελφὸ του να κάνει ο ἴδιος τη μοιρασιά.
5. Ὡς ἀντίμετρο στο μικρὸ μέγεθος κάποια ζῶα εφοδιάστηκαν με φτερά για να φεύγουν.
6. Ὡς ἀντίμετρο στο μεγάλο μέγεθος κάποια ζῶα εφοδιάστηκαν με υπόγειες κατοικίες.
7. Σύμφωνα με τον μῦθο οι καιρικές συνθήκες δημιουργοῦνται ἀπὸ τον Δία.
8. Κάποια ζῶα δημιουργήθηκαν ὥστε να γίνουν φυτοφάγα και κάποια σαρκοφάγα.
9. Η διατροφή των ζῶων σχετίζεται με τη γονιμότητά τους.
10. Ο ἀριθμὸς των γεννήσεων που καθορίστηκε για τα ζῶα σχετίζεται με το μέγεθός τους.

B. Να επιλέξετε την απάντηση που συμπληρώνει σωστά τη θεματική πρόταση που σας δίνεται:

1. Ο μύθος που αφηγείται ο Πρωταγόρας

- α) είναι δημιούργημα του Πλάτωνα
- β) είναι δημιούργημα του Διογένη του Λαέρτιου
- γ) είναι δημιούργημα του ίδιου του Πρωταγόρα.

2. Ο μύθος που αφηγείται ο Πρωταγόρας

- α) στοχεύει να αποδείξει στον Σωκράτη ότι η αρετή είναι δυνατή για όλους τους ανθρώπους
- β) στοχεύει να αποδείξει στον Σωκράτη ότι οι σοφιστές είναι τα κατάλληλα πρόσωπα για να διδάξουν την πολιτική αρετή
- γ) και τα δύο προηγούμενα.

3. Η απουσία χωροχρονικών αναφορών στον μύθο εξηγείται

- α) από το γεγονός ότι η προφορική παράδοση δεν είχε διασώσει τα ακριβή δεδομένα χώρου και χρόνου
- β) από το γεγονός ότι όλοι οι κοσμογονικοί μύθοι δεν έχουν τις αναφορές αυτές καθώς εντάσσονται στις φανταστικές αφηγήσεις
- γ) από το γεγονός ότι ο Πρωταγόρας αφηγείται τον μύθο με τα δικά του μέτρα και διατηρεί μόνο όσα στοιχεία τον εξυπηρετούν.

4. Η αξία του μύθου έγκειται

- α) στη δυνατότητα να συμπληρώσει και να διευρύνει τους ορίζοντες της φιλοσοφικής επιχειρηματολογίας
- β) στη δυνατότητα να οδηγήσει με ακρίβεια στη φιλοσοφική γνώση ως αυτοδύναμο μέσο φιλοσοφικής απόδειξης
- γ) στην ισοδυναμία του με τις φιλοσοφικές αποδείξεις.

5. Ο πρωταγόρειος μύθος διαφέρει από τη Θεογονία του Ησιόδου

- α) επειδή αποδίδει τη γέννηση των όντων στα «ριζώματα»
- β) επειδή ακολουθεί «θεοκεντρική» προσέγγιση
- γ) επειδή ακολουθεί «ανθρωποκεντρική» προσέγγιση.

6. Η ιδέα ότι τα όντα έχουν δημιουργηθεί από τέσσερα βασικά στοιχεία

- α) δεν απαντά στα πλατωνικά έργα
- β) δεν απαντά σε προσωκρατικούς φιλοσόφους
- γ) βρίσκεται σε μια πλειάδα έργων στην αρχαία γραμματεία.

7. Η λογική της σωτηρίας των ειδών που περιγράφει ο Πρωταγόρας

- α) συνάδει με σύγχρονες οικολογικές αρχές
- β) αντίκειται στη θεωρία της εξέλιξης
- γ) αντίκειται στην αντίληψη για τη θεωρία της ισορροπίας στη φύση.

8. Η λέξη ὥρα περιγράφει

- α) μόνο χρονικά δεδομένα όπως την ημέρα, τον μήνα, το έτος, την εποχή
- β) μόνο την κατάλληλη ώρα, τη σωστή στιγμή, τη νεότητα
- γ) και τα δύο προηγούμενα.

9. Στη μυθολογία οι Ωρες ήταν οι ακόλουθες

- α) η Ειρήνη, η Δίκη και η Ευταξία
- β) η Ειρήνη, η Νέμεση και η Ευνομία
- γ) η Ειρήνη, η Δίκη και η Ευνομία.

10. Η τελολογική εξήγηση του «νόμου της αναπλήρωσης» δικαιώνεται

- α) στην εξασφάλιση της διαίωνισης του κάθε είδους
- β) στην εξασφάλιση των διαφορετικών τροφών του κάθε είδους
- γ) στην προστασία των ειδών από τις αντίξοες καιρικές συνθήκες.

11. Η αναφορά του Πρωταγόρα στον ρόλο των θεών

- α) δεν αντικρούει στον αγνωστικισμό του Πρωταγόρα
- β) γίνεται με αλληγορική σημασία
- γ) είναι αναγκαία για να εξηγήσει ο Πρωταγόρας κυρίως την ύπαρξη των θεών και, δευτερευόντως, την εξήγηση της γένεσης του θρησκευτικού συναισθήματος.

12. Η αντίληψη του αυτοχθονισμού εξυπηρετείται στη φράση

- α) γῆς ἔνδον
- β) ἐκ γῆς καὶ πυρὸς μείξαντες
- γ) ὅσα πυρὶ καὶ γῆ κεράννυται.

13. Τα χαρακτηριστικά των Τιτάνων ήταν

- α) ο Προμηθέας ήταν «αιολόμητις» και «άμαρτίνοος» ενώ ο Επιμηθέας «ὄψίνοος»
- β) ο Επιμηθέας ήταν «αιολόμητις» και «άμαρτίνοος» ενώ ο Προμηθέας «ὄψίνοος»
- γ) ο Προμηθέας ήταν «αιολόμητις» ενώ ο Επιμηθέας ήταν «άμαρτίνοος» και «ὄψίνοος».

14. Το χωρίο «εἰς εὐνάς ἰοῦσιν ὅπως ὑπάρχοι τὰ αὐτὰ ταῦτα στρωμνὴ οἰκεία τε καὶ αὐτοφυῆς ἐκάστω» περιγράφει

- α) την προστασία από δυσμενείς καιρικές συνθήκες
- β) την εξισορρόπηση αντίρροπων δυνάμεων με σκοπό τη διαίωνιση των ειδών
- γ) τη διασφάλιση μέσω προστασίας από τα άλλα ζωικά είδη.

15. Ποια από τις επόμενες φράσεις δεν ανταποκρίνεται στον νόμο της αναπλήρωσης

- α) η ταχύτητα αντισταθμίζει την αδυναμία
- β) όσα ζώα γίνονται βορά άλλων ζώων εφοδιάζονται με ολιγογονία
- γ) όσα ζώα έχουν δύναμη δεν χρειάζονται ταχύτητα.

16. Από πλευράς ύφους στον μύθο του Πρωταγόρα

- α) υπάρχουν λιγοστά στοιχεία λαϊκού ύφους
- β) συνδυάζεται το λαϊκό ύφος με περίτεχνα σχήματα λόγου
- γ) απουσιάζουν οι ποιητικές εκφράσεις

17. Στη φράση «ἴκανοῖς μὲν ἀμῦναι χειμῶνα, δυνατοῖς δὲ καὶ καύματα» υπάρχει

- α) σχήμα χιασμού
- β) σχήμα διαιρέσεως
- γ) αντίθεση.

18. Στη φράση «ἐκ γῆς καὶ πυρὸς ... ὅσα πυρὶ καὶ γῆ» υπάρχει

- α) σχῆμα χιασμοῦ
- β) σχῆμα διαιρέσεως
- γ) ἀντίθεση.

19. Η θέση του Ηράκλειτου για την παλίντονον/ἀφανῆ ἀρμονίην διαφαίνεται

- α) στο γεγονός ότι η τελική ἰσορροπία του οικοσυστήματος προκύπτει ἀπὸ τὴν ἐναρμόνιση τῶν ἀντιθέτων
- β) στο γεγονός ότι η τελική ἰσορροπία του οικοσυστήματος προκύπτει ἀπὸ τὴν ἐνεργητικὴ συμμετοχὴ τοῦ ἀνθρώπου στὴ φύση
- γ) καὶ τὰ δύο προηγούμενα.

20. Τα χαρακτηριστικά τῶν ζώων προβάλλονται ὡς δῶρα τῶν θεῶν, καὶ συγκεκριμένα

- α) ὡς ιδιότητες που δίνονται στα ζῶα σε κάποια στιγμή τῆς ὑπαρξῆς τους
- β) ὡς ιδιότητες που τὰ ζῶα αποκτοῦν με ἐνεργητικὴ συμμετοχὴ
- γ) ὡς ιδιότητες που παρέχονται ἀπὸ κατώτερη θεϊκὴ μορφή.